

Sprawa C-625/19 PPU

Streszczenie wniosku o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym na podstawie art. 98 ust. 1 regulaminu postępowania przed Trybunałem Sprawiedliwości

Data wpływu:

22 sierpnia 2019 r.

Oznaczenie sądu odsyłającego:

Rechtbank Amsterdam (Niderlandy)

Data wydania postanowienia o wystąpieniu z wnioskiem o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym:

22 sierpnia 2019 r.

Strona skarżąca:

Openbaar Ministerie

Druga strona postępowania:

XD

Przedmiot postępowania głównego

Wniosek officier van justitie (prokuratora) o wykonanie Europejskiego nakazu aresztowania (zwanego dalej: „ENA”).

Przedmiot i podstawa prawna wniosku o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym

Wniosek na podstawie art. 267 TFUE dotyczy 1) warunków uznania prokuratora za wydający nakaz organ sądowy w rozumieniu art. 6 ust. 1 decyzji ramowej 2002/584 oraz 2) wymogu, zgodnie z którym decyzja o wydaniu ENA powinna podlegać zaskarżeniu.

Pytanie prejudycjalne

Czy prokurator, który uczestniczy w sprawowaniu wymiaru sprawiedliwości wydającego nakaz państwa członkowskiego, który w ramach wykonywania swoich obowiązków nierozdzielnie związanych z wydawaniem Europejskiego nakazu aresztowania (ENA) działa niezależnie i który wydał ENA, może być uznawany za wydający nakaz organ sądowy w rozumieniu art. 6 ust. 1 decyzji ramowej 2002/584/WSiSW, jeżeli organ sądowy wydającego nakaz państwa członkowskiego zbadał przesłanki wydania ENA, a w szczególności proporcjonalny charakter decyzji w przedmiocie jego wydania przed faktycznym podjęciem przez prokuratora decyzji o wydaniu ENA?

Powołane przepisy prawa Unii

Artykuły 1 i 6 decyzji ramowej Rady 2002/584/WSiSW z dnia 13 czerwca 2002 r. w sprawie europejskiego nakazu aresztowania i procedury wydawania osób między państwami członkowskimi (Dz.U. 2002, L 190, s. 1).

Powołane przepisy prawa krajowego

Artykuł 1 Overleveringswet (ustawy o przekazywaniu osób) (Stb. 2004, 195).

Zwięzłe przedstawienie stanu faktycznego i postępowania głównego

- 1 XD został zatrzymany w Niderlandach w dniu 28 maja 2019 r. na podstawie ENA wydanego przez prokuraturę szwedzką w dniu 27 maja 2019 r. ENA ma na celu przekazanie osoby, której dotyczy wniosek dla celów ścigania prowadzonego wobec niej w Szwecji. W Szwecji jest on podejrzany o przywóz heroiny i kokainy do krajów europejskich, w tym Szwecji wspólnie z innymi osobami, w ramach zorganizowanej grupy przestępczej. Przedmiotowy ENA opiera się na krajowym nakazie aresztowania wydanym w dniu 27 maja 2019 r. przez Gothenburg Tingsrätt (sąd pierwszej instancji w Göteborgu, Szwecja).
- 2 W dniu 29 maja 2019 r. niderlandzki prokurator złożył wniosek o wykonanie ENA. Postępowanie w sprawie zostało dwukrotnie zawieszono. W międzyczasie skierowano do szwedzkiego organu wydającego dalsze pytania. W Szwecji tym organem jest prokuratura. Została ona wskazana jako właściwy organ w rozumieniu art. 6 ust. 1 decyzji ramowej 2002/584.
- 3 Pytania zostały skierowane do szwedzkiego organu wydającego w celu ustalenia, czy wydanie europejskiego nakazu aresztowania przez ten organ było zgodne z wymogami określonymi przez Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej (zwany dalej „Trybunałem”) w wyroku z dnia 27 maja 2019 r. sprawie OG i PI (prokuratury w Lubece i Zwickau), C-508/18 i C-82/19 PPU, EU:C:2019:456.

- 4 Zdaniem sądu odsyłającego z wyroku tego wynika, że prokuratora można uznać za wydający nakaz organ sądowy, jeżeli uczestniczy on w sprawowaniu wymiaru sprawiedliwości w wydającym nakaz państwie członkowskim, jeżeli działa w sposób niezależny i jeżeli decyzja prokuratura o wydaniu ENA może podlegać zaskarżeniu.

Najważniejsze argumenty stron w postępowaniu głównym

- 5 Jako strona skarżąca w niniejszej sprawie, niderlandzka prokuratura (openbaar ministerie) twierdzi, że kryterium stosowane przez sąd krajowy przy orzekaniu w przedmiocie wydania ENA odpowiada z merytorycznego punktu widzenia wymogom określonym w wyroku w sprawie OG i PI, w związku z czym szwedzka prokuratura została słusznie wskazana jako organ wydający.

Zwięzłe uzasadnienie odesłania prejudycjalnego

- 6 Na podstawie informacji dostarczonych przez władze szwedzkie sąd odsyłający zauważa, w odniesieniu do stanowiska niderlandzkiej prokuratury, że szwedzki prokurator uczestniczy w sprawowaniu wymiaru sprawiedliwości w Szwecji i działa niezależnie; nie istnieje ryzyko, że przy podejmowaniu decyzji w sprawie wydania europejskiego nakazu aresztowania w indywidualnych przypadkach będzie on bezpośrednio lub pośrednio podlegać poleceniom lub instrukcjom ze strony organu władzy wykonawczej, takiego jak minister sprawiedliwości.
- 7 Szwedzki prokurator spełnia zatem co najmniej dwa pierwsze z określonych w pkt 4 powyżej wymogów uznania go za „wydający nakaz organ sądowy” w rozumieniu art. 6 ust. 1 decyzji ramowej 2002/584. Wymogi te zostały sformułowane przez Trybunał w pkt 73 i 74 wyroku w sprawie OG i PI.
- 8 Zdaniem sądu odsyłającego z udzielonych informacji wynika jednak, że decyzja prokuratora w przedmiocie wydania ENA nie podlega w Szwecji zaskarżeniu. Z uwagi na powyższe w niniejszej sprawie istnieje możliwość, że ENA nie został wydany przez organ sądowy w rozumieniu art. 6 ust. 1 decyzji ramowej 2002/584.
- 9 Zdaniem sądu odsyłającego wymóg zagwarantowania możliwości zaskarżenia decyzji o wydaniu ENA wynika z pkt 75 wyroku w sprawie OG i PI. Trybunał wskazał w nim, co następuje: „Ponadto, jeżeli prawo wydającego nakaz państwa członkowskiego przyznaje uprawnienie do wydania europejskiego nakazu aresztowania organowi, który, chociaż uczestniczy w sprawowaniu wymiaru sprawiedliwości tego państwa członkowskiego, to jednak sam nie jest sądem, to decyzja o wydaniu takiego nakazu aresztowania, a w szczególności proporcjonalny charakter takiej decyzji, powinny podlegać w tym państwie członkowskim zaskarżeniu, które w pełni spełnia wymogi wynikające ze skutecznej ochrony sądowej”.

- 10 Słowa „taki nakaz aresztowania” mogą odnosić się jedynie do „europejskiego nakazu aresztowania” i nie pozostawiają miejsca na objęcie nimi nakazu aresztowania innego, niż europejski nakaz aresztowania, w szczególności krajowego nakazu aresztowania, na którym opiera się europejski nakaz aresztowania.
- 11 Ponadto w pkt 67 wyroku w sprawie OG i PI Trybunał rozróżnia dwa poziomy ochrony praw procesowych i podstawowych wolności. Pierwszy poziom dotyczy ochrony na etapie wydawania krajowego nakazu aresztowania, a drugi poziom odnosi się do ochrony na etapie wydawania europejskiego nakazu aresztowania.
- 12 Sąd odsyłający zauważa, że szwedzka prokuratura argumentowała w niniejszej sprawie, iż w świetle pkt 68 wyroku w sprawie OG i PI kryterium określone w pkt 75 nie ma zastosowania. Zgodnie z ową argumentacją dla uznania decyzji za spełniającą wymogi związane ze skuteczną ochroną sądową wystarczające jest mianowicie, aby decyzja ta została wydana tylko na jednym z dwóch poziomów ochrony wymienionych w pkt 68.
- 13 Zdaniem sądu odsyłającego z pkt 68 wynika, że dwa poziomy ochrony oznaczają między innymi, że decyzja spełniająca wymogi związane ze skuteczną ochroną sądową została wydana „przynajmniej” na jednym z dwóch poziomów wspomnianej ochrony. Oznacza to, że jeżeli ENA został wydany przez organ, który, chociaż uczestniczy w sprawowaniu wymiaru sprawiedliwości tego państwa członkowskiego, to jednak sam nie jest sędzią ani sądem, to krajowy nakaz aresztowania musi zostać wydany przez sędziego lub sąd.
- 14 W pkt 69 wyroku w sprawie OG i PI Trybunał stwierdza w tym zakresie, co następuje: „Wynika z tego, że w przypadku gdy prawo wydającego nakaz państwa członkowskiego przyznaje uprawnienie do wydania europejskiego nakazu aresztowania organowi, który, chociaż uczestniczy w sprawowaniu wymiaru sprawiedliwości tego państwa członkowskiego, to jednak nie jest sędzią ani sądem, orzeczenie krajowe, takie jak krajowy nakaz aresztowania, na którym opiera się europejski nakaz aresztowania, powinno ze swej strony spełniać te wymogi”.
- 15 Z wyżej wymienionego pkt 68 należy zatem wywnioskować, że orzeczenie sędziego lub sądu jest wymagane przynajmniej na jednym z tych dwóch poziomów. Zgodnie z pkt 70 w sytuacji opisanej w pkt 69 ochrona została zagwarantowana na poziomie krajowym, a mianowicie w odniesieniu do krajowego nakazu aresztowania, na którym opiera się europejski nakaz aresztowania.
- 16 Z pkt 71 i 72 wyżej wymienionego wyroku wynika, że to na organie podejmującym decyzję o wydaniu europejskiego nakazu aresztowania spoczywa obowiązek zapewnienia ochrony na tym drugim poziomie, ”i to nawet wówczas, gdy ten europejski nakaz aresztowania opiera się na orzeczeniu krajowym wydanym przez sędziego lub sąd”.

- 17 W ramach tego drugiego poziomu ochrony wymagane jest po pierwsze, aby wydający nakaz organ sądowy „nie był narażony, w ramach podejmowania decyzji o wydaniu takiego nakazu aresztowania, na jakiegokolwiek ryzyko, że zostanie poddany w szczególności indywidualnym instrukcjom ze strony władzy wykonawczej” (pkt 73 i 74). W przypadku, gdy uprawnienie do wydania ENA zostało przyznane (całkowicie niezależnemu) organowi, który uczestniczy w sprawowaniu wymiaru sprawiedliwości, ale sam nie jest sędzią ani sądem, wymagane jest również („ponadto” w pkt 75), aby decyzja o wydaniu ENA, a w szczególności proporcjonalny charakter takiej decyzji, mogły podlegać w tym państwie członkowskim zaskarżeniu, które w pełni spełnia wymogi wynikające z obowiązku zagwarantowania skutecznej ochrony sądowej, innymi słowy w postępowaniu przed sędzią lub sądem.
- 18 Żadne ze sformułowań użytych w wyżej wymienionym pkt 68 - w szczególności słowo „przynajmniej” - nie wyklucza stawiania wymogu określonego w pkt 75, jeżeli decyzja została podjęta na poziomie krajowym przez sędziego lub sąd. Zgodnie z pkt 68 wymaga się jedynie, aby sędzia lub sąd wydał decyzję albo na poziomie krajowym, albo w przedmiocie ENA. W pierwszym przypadku pkt 75 dodaje, że decyzja o wydaniu ENA podjęta przez organ inny niż sędzia lub sąd powinna podlegać zaskarżeniu do sądu lub sędziego.
- 19 Wymogi określone w pkt 75 i 68 wyroku w sprawie OG i PI istnieją zatem równolegle.
- 20 Wynika to również z wyroku z dnia 27 maja 2019 r., PF (prokurator generalny Litwy), C-509/18, EU:C:2019:457, wydanego tego samego dnia co wyrok w sprawie OG i PI. W tej sprawie krajowy nakaz aresztowania został wydany przez organ sądowy (pkt 22 i 54 wyroku), ponadto prokurator generalny Litwy uczestniczył w sprawowaniu wymiaru sprawiedliwości w sprawach karnych (pkt 42), jak również zostało zagwarantowane, że prokurator generalny Litwy jest niezależny od władzy wykonawczej, niemniej jednak sąd odsyłający musiał ustalić „czy decyzje tego prokuratora o wydaniu europejskiego nakazu aresztowania mogą być zaskarżane w sposób spełniający w pełni wymogi związane ze skuteczną ochroną sądową” (pkt 56).
- 21 Nawet jeśli krajowy nakaz aresztowania został wydany przez sędziego lub sąd, decyzja o wydaniu ENA podjęta przez organ inny niż sędziemu lub sąd musi podlegać zaskarżeniu do sądu lub sędziego. Już we wcześniejszym wyroku z dnia 5 lipca 2019 r. sąd odsyłający zakwalifikował tę kwestię jako „éclairé [wyjaśnioną]”. Ponieważ niniejsza sprawa dotyczy decyzji o wydaniu ENA podjętej przez prokuraturę szwedzką, a zatem nie przez sędziego ani sąd, to zgodnie z treścią dwóch wyroków z dnia 27 maja 2019 r. powinny zostać spełnione oba wymogi, o których mowa w pkt 68 i 75 wyroku w sprawie OG i PI.
- 22 Jednakże w różnych sprawach rozpatrywanych przez sąd odsyłający po wydaniu tych dwóch wyroków z dnia 27 maja 2019 r. okazało się, że ustawodawstwa danych państw członkowskich nie przewidują możliwości zaskarżenia decyzji o

wydaniu ENA, o której mowa w pkt 75 wyroku w sprawie OG i PI. W niektórych z tych spraw argumentowano, że kryterium stosowane przez sąd krajowy przy podejmowaniu decyzji w przedmiocie wydania krajowego nakazu aresztowania spełnia z merytorycznego punktu widzenia wymogi określone w tym punkcie.

- 23 Taka też sytuacja ma miejsce w niniejszej sprawie. Jakkolwiek ustawodawstwo szwedzkie nie przewiduje możliwości zaskarżenia decyzji o wydaniu ENA w rozumieniu pkt 75 wyroku w sprawie OG i PI, to na podstawie informacji dostarczonych przez władze szwedzkie można stwierdzić, że proporcjonalny charakter decyzji o wydaniu ENA jest badany na etapie rozpatrywania wniosku o wydanie krajowego nakazu aresztowania. Z informacji dostarczonych przez szwedzką prokuraturę na temat przebiegu posiedzenia w przedmiocie krajowego nakazu aresztowania w sprawie XD wynika również, że podczas tego posiedzenia wyraźnie wskazano, że jego celem jest wydanie ENA zmierzającego do zatrzymania XD i umożliwienia jego przekazania do Szwecji.
- 24 Nasuwa to pytanie czy dokonywana podczas wydania krajowej decyzji sądowej - a zatem przed faktycznym podjęciem przez prokuraturę decyzji o wydaniu ENA - sądowa ocena, w szczególności proporcjonalnego charakteru ewentualnej decyzji o wydaniu ENA z merytorycznego punktu widzenia odpowiada zasadom znajdującym wyraz w wymogu, aby decyzja prokuratury o wydaniu ENA mogła podlegać zaskarżeniu, które w pełni spełnia wymogi wynikające z obowiązku zagwarantowania skutecznej ochrony sądowej.
- 25 Sąd odsyłający uważa, że z punktu widzenia skutecznej ochrony sądowej przed decyzją o wydaniu ENA o nieproporcjonalnym charakterze, dla udzielenia odpowiedzi na to pytanie istotne jest, że ocena proporcjonalnego charakteru powinna odbywać się *ex nunc*. Jakkolwiek w niniejszym przypadku krajowa decyzja sądowa i decyzja o wydaniu ENA zostały podjęte tego samego dnia, to co do zasady pomiędzy podjęciem krajowej decyzji sądowej - a zatem dokonaną zawczasu oceną proporcjonalnego charakteru decyzji o wydaniu ENA - a wydaniem ENA może upłynąć pewien okres czasu. W tym czasie mogą wystąpić nowe fakty i okoliczności istotne dla oceny proporcjonalnego charakteru decyzji o wydaniu ENA. W takim przypadku uprzednia ocena sądowa nie stanowiłaby skutecznej ochrony sądowej przed decyzją o wydaniu ENA o nieproporcjonalnym charakterze. W przypadku udzielenia na to pytanie odpowiedzi twierdzącej, logiczne byłoby zatem stawianie w każdym wypadku wymogu faktycznego podjęcia decyzji o wydaniu ENA jak najszybciej po przeprowadzeniu oceny proporcjonalności.
- 26 Trybunał nie rozpatrywał jeszcze kwestii, o której mowa w pytaniu sformułowanym w pkt 24 powyżej. Różne organy wydające nakazy pochodzące z kilku państw członkowskich stanęły na stanowisku, że na to pytanie należy odpowiedzieć twierdząco, podczas gdy literalna treść wyroku w sprawie OG i PI sugeruje odpowiedź przeczącą. Stosownie wydaje się zatem skierowanie tego pytania do Trybunału.

- 27 Odpowiedź na to pytanie jest również niezbędna dla wydania orzeczenia przez sąd odsyłający.
- 28 Jeżeli dokonywana przez sąd, który wydał krajowy nakaz aresztowania uprzednia kontrola, w szczególności proporcjonalnego charakteru decyzji o wydaniu ENA, *nie* odpowiada z merytorycznego punktu widzenia zasadom wyrażonym w wymogu, aby decyzja prokuratora o wydaniu ENA mogła podlegać zaskarżeniu, które w pełni spełnia wymogi wynikające z obowiązku zagwarantowania skutecznej ochrony sądowej, to ENA nie będzie mógł zostać wykonany przez sąd odsyłający i nie będzie można podjąć decyzji w przedmiocie wniosku o przekazanie.
- 29 Jeżeli taka uprzednia kontrola proporcjonalnego charakteru decyzji o wydaniu ENA z merytorycznego punktu widzenia odpowiada tym zasadom, to sąd odsyłający będzie musiał rozpoznać ENA merytorycznie i wydać merytoryczne rozstrzygnięcie w przedmiocie jego wykonania.
- 30 Sąd odsyłający zwraca się do Trybunału o rozpoznanie niniejszego odesłania prejudycjalnego w trybie pilnym, o którym mowa w art. 267 akapit czwarty TFUE i art. 107 regulaminu postępowania.
- 31 Osoba, której dotyczy wniosek o przekazanie, jest zatrzymana w areszcie ekstradycyjnym do czasu podjęcia decyzji w sprawie wniosku o przekazanie. Sąd odsyłający nie może podjąć tej decyzji do czasu udzielenia przez Trybunał odpowiedzi na pytanie prejudycjalne. Szybka odpowiedź Trybunału na pytanie prejudycjalne ma zatem bezpośredni i decydujący wpływ na czas trwania aresztu ekstradycyjnego osoby, której dotyczy wniosek o przekazanie.